

7.13. Komitea toteaa, että Euroopan unionin politiikka ja yksittäisten jäsenvaltioiden soveltamat politiikat ovat usein epä johdonmukaisia ja ristiriitaisia. Tästä syystä komitea katsoo, että kehitysyhteistyöpolitiikan tehostamiseksi Euroopan unionin tulisi määritellä kaikkia jäsenvaltioita koskevat puitekriteerit.

7.14. Komitea korostaa myös, että osallistavan lähestymistavan täyden soveltamisen edellytyksenä on sukupuolten tasa-arvoa koskevan tavoitteen huomioiminen. Se tähdentää, että on tärkeää vahvistaa naisten roolia kehitysyhteistyöpolitiikassa ja taata heidän oikeutensa kehitysprosessien yhteydessä. Komitea kehottaa edistämään sukupuolten tasa-arvoon tähtääviä aloitteita ja varmistamaan, että naisille järjestetään erityisiä koulutusohjelmia. Komitea toivoo lisäksi sellaisten positiivis-

ten toimien toteuttamista ja voimistamista, joiden avulla varmistetaan naisten eturyhmille täydet mahdollisuudet osallistua kehitysyhteistyöpolitiikkaan.

7.15. Kuten komitea on todennut aiemmissakin lausunnoissaan, Maailmanpankin, Kansainvälisen valuuttarahaston ja Kansainvälisen työjärjestön ILO:n tulisi edistää EU:n toimielinten ohella työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden aseman lujittamista ja parantamista kehityksessä.

7.16. Komitea pahoittelee, että vain pieni osa määrärahoista (noin 20 prosenttia) myönnetään suoraan kehitysmaiden valtiosta riippumattomille toimijoille. Tämä on ristiriidassa kehitysyhteistyöpolitiikan vahvistamismenetelmäksi äskettäin valittuun osallistavan lähestymistavan kanssa.

Bryssel 16. heinäkuuta 2003.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Roger BRIESCH

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”EU:n ja Kiinan suhteet”

(2003/C 234/17)

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 17. tammikuuta 2002 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia lausunnon aiheesta ”EU:n ja Kiinan suhteet”.

Asian valmistelusta vastannut ”ulkosuhteet”-erityisjaosto antoi lausuntonsa 24. kesäkuuta 2002. Esittelijä oli Thomas Etty ja apulais esittelijä Dimitrios N. Dimitriadis.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 16. ja 17. heinäkuuta 2003 pitämässään 401. täysistunnossa (heinäkuun 16. päivän kokouksessa) yksimielisesti seuraavan lausunnon.

1. Johdanto

1.1. Kiinan talouden siirtymisprosessi on yksi merkittävimmistä tapahtumista tämän hetken maailmassa. Sillä on kauaskantoisia poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia seurauksia koko maailmassa. Kyse on kahdella eri tasolla tapahtuvasta siirtymisestä: yhtäältä siirtymisestä komentotaloudesta markkinatalouteen ja toisaalta siirtymisestä maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta teollistuneeseen kaupunkiyhteiskuntaan. Siirtymisprosessi pitää sisällään valtavia kasvumahdollisuuksia, mutta myös

pelottavia riskejä. Euroopan unioni tekee oikein seuratessaan kyseistä kehityskulkua mahdollisimman läheltä, ei ainoastaan siksi, että sillä on – ja tulee lisääntyvässä määrin olemaan tulevaisuudessa – vaikutusta EU:n etuihin, vaan myös käyttäköseen hyväkseen mahdollisuuttaan vaikuttaa siihen sekä unionin että Kiinan hyödyksi. Kiinan kanssa tehtävässä yhteistyössä unionin ei tule kuitenkaan koskaan jättää huomiotta niitä roolinsa rajoituksia, jotka johtuvat muutosprosessiaan läpikäyvän kumppanin tilanteesta.

1.2. Tätä taustaa vasten EU:n Kiinan-strategian peruseriaatteen ovat järjestyksessä ja strategian tavoitteita voidaan kannattaa. Samalla on kuitenkin todettava, että lähes kaksi vuosikymmentä jatkuneen EU:n ja Kiinan välisen yhteistyön ja kolmen

komission strategia-asiakirjan jälkeen on vaikeaa arvioida, mitkä ovat olleet ponnistelujen tulokset. Vuoden 1998 komission kertomukset esiteltiin tilannekatsauksen luovina asiakirjoina. Niissä tuotiin esille suuri määrä merkittäviä toimia pyrkimättä kuitenkaan luomaan selkeää ja konkreettista yhteenvedoa onnistumisista ja epäonnistumisista. Näin ei tehdä myöskään uusimmissa asiakirjoissa.

1.3. On epäselvää, ovatko komission ja jäsenvaltioiden politiikat olleet aina sopusoinnussa keskenään ja pyritäänkö niitä koordinoimaan. Siihen pyrkiminen on ehkä vielä liian kunnianhimoista. Ottaen kuitenkin huomioon yhtäältä EU:n rajoitetut voimavarat ja toisaalta Kiinan vertaansa vailla olevat mittasuhteet sekä sen edessä olevien ongelmien laajuuden on toivottavaa, että kyseisiä näkökohtia EU:n ja Kiinan suhteissa tarkastellaan aikaisempaa asianmukaisemmin komission tulevissa asiakirjoissa.

1.4. EU:n strategian viisi poliittista päätavoitetta on hyvin valittu. Kyseisistä viidestä päätavoitteesta kolmella on erityistä merkitystä Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle (ETSK) EU:n talous- ja yhteiskuntaelämän eturyhmiin puhutorvena:

- Kiinan tukeminen avoimeen sekä oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen perustuvaan yhteiskuntaan siirtymisessä
- Kiinan tukeminen integroitumisessa maailmantalouteen kytkemällä se kokonaisvaltaisemmin maailmankauppajärjestelmään sekä tukemalla taloudellisia ja yhteiskunnallisia uudistusprosesseja sekä
- molemminpuolisen ymmärryksen lisääminen EU:n ja Kiinan välillä.

Käsitellessään edellä mainittuja kolmea tavoitetta komitea tulee keskittymään (kuten sen lausunnossa EU:n ja Kiinan suhteista vuodelta 1997 tehtiin) niihin aiheisiin, jotka ovat lähinnä sen omia intressejä, kompetenssia ja kokemusta, ja pyrkii välttämään päällekkäisyyttä Euroopan komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin kannanottojen kanssa.

1.5. Komitean aikaisempaa lausuntoa seuranneina kuutena vuotena komitean tuolloin käsittelemissä keskeisissä asiaryhmissä on tapahtunut huomattavia muutoksia. Epäilemättä merkittävin muutos oli Kiinan liittyminen Maailman kauppajärjestöön (WTO) marraskuussa 2001. Komiteaa erityisesti kiinnostavia aiheita ovat (mukaan lukien aikaisemmat ja nykyiset kiinnostuksen kohteet)

- Kiinan WTO-jäsenyyttä koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien toteutuminen
- ulkomaisten investoijien asema Kiinassa

- markkinatalouden kehittäminen Kiinassa
- YK:n ihmisoikeussopimuksiin – jotka Kiina on ratifioinut – (ja etenkin taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevaan yleissopimukseen) sekä Kansainvälisen työjärjestön (ILO) piirissä tehtyihin, työntekoa koskeviin perustaviin kansainvälisiin yleissopimuksiin sisältyvien ihmisoikeuksien toteuttaminen lainsäädännössä ja käytännössä
- aitoa kansalaisyhteiskuntaa kehittävän ja sen toimintaa edistävän ilmapiirin luominen Kiinassa
- koulutus sekä
- tilanne Hongkongissa ja Macaossa vuosina 1997 ja 1999 tapahtuneen luovuttamisen jälkeen.

2. Yleistä

2.1. Kiina on saanut aikaan vaikuttavaa taloudellista kehitystä 25 vuotta kestäneessä siirtymisessään komentotaloudesta markkinatalouteen samalla kun sen on säilyttänyt järjestelmän, jossa demokraattinen kehitys on riittämätöntä. Vallanpitäjät näyttävät olevan vakuuttuneet siitä, että kyseistä kehitystä voidaan jatkaa ilman todellisia hallintotapaa ja oikeussääntöksiin tehtäviä muutoksia, lukuun ottamatta välittömien taloudellisten tarpeiden sanelema muutoksia.

2.2. Kyseisen ajanjakson pääsaavutuksia ovat edistyminen kohti markkinataloutta, korkeat (usein kaksinumeroiset) kasvuluvut sekä köyhyyden vähentäminen.

2.3. Epäkohtia ovat korruptio, ihmisoikeuksien rikkominen, köyhyys (saavutetusta edistyksestä huolimatta), työttömyys, sosiaaliturvan tosiasiallinen puuttuminen, lisääntyvä sosiaalinen ja alueellinen eriarvoisuus sekä jatkuva ilmaisun- ja tiedotusvapauden rajoittaminen.

2.3.1. Talouden alalla tapahtuneeseen siirtymiseen verrattuna surullinen esimerkki muutoksen puuttumisesta poliittisessa kulttuurissa on äkillisen vakavan hengitystieoireyhtymän (*Severe Acute Respiratory Syndrome*, SARS) äskettäin aiheuttaman epidemiatilanteen dramaattisen huono hoito Kiinassa.

2.4. Vaikka Kiina on saanut aikaan vaikuttavaa edistymistä muuttaessaan talouttaan uudistusajanjaksona (joka alkoi vuonna 1978), Kiinan kasvusta aikaisemmin vastanneet keskeiset moottorit ovat nykyään menettämässä voimaansa.

2.5. Keskeisin syy on se, että Kiinan talous on pirstaloitunut ja jakautunut ongelmallisella tavalla, mikä on johtanut lisääntyvään tehottomuuteen ja voimavarojen vajaakäyttöön. Vaikka kaupan ja investointien vapauttaminen vaatiikin hankalaa sopeuttamista joillakin talouden aloilla, ne elvyttävät muita

aloja ja aikaansaavat todellista hyötyä taloudelle kokonaisuudessaan pitkällä tähtäimellä. On kuitenkin epätodennäköistä, että kaupan ja investointien vapauttaminen yksinään voisi ratkaista Kiinan taloudellista kehitystä tällä hetkellä estävät perusongelmat.

2.6. Kiinan talous on edennyt vaiheeseen, jossa vaaditaan merkittäviä muutoksia tapaan, jolla taloudellisia uudistuksia pannaan toimeen. Koska talous on tullut lisääntyvässä määrin alttiiksi markkinavoimille ja liikkumavara yksittäisten alojen omaehtoiselle kehitykselle on kaventunut, taloudellisia ongelmia luonnehtii yhä enemmän keskinäisriippuvuus. Olosuhteet talouden tietyillä lohkoilla, kuten työmarkkinoilla, teollisuudessa, rahoitusjärjestelmässä ja aluekehityksessä, riippuvat yhä enemmän kehityksestä talouden muilla aloilla sen sijaan, että ne riippuisivat kyseisen erityisalan kehityksestä ja sitä koskevista toimintalinjoista.

2.7. Kiinan julkisen velan nopea ja yhtämittainen kasvu viime vuosina on herättänyt huolestumista Kiinan talouden tulevaisuudesta taloustieteilijöiden, investoijien ja kansalaisten keskuudessa. Kasvuhakuisen veropolitiikan harjoittaminen, valtionyritysten heikot suoritukset sekä paikallishallinnon tulojen hidas kasvu lisäävät julkista velkaa.

2.7.1. Kiinan maaseututaloudella on suuri merkitys. Vuonna 1980 maatalous työllisti käytännöllisesti katsoen koko maaseudun työvoiman ja vastasi lähes kaikista sen tuloista. Maatalouden tuottavuuden kasvun liitännäisilmiö oli kuitenkin työntekijöiden siirtyminen suurin joukoin maataloudesta teollisuuteen. Nykyään maatalous työllistää noin 50 prosenttia maan työvoimasta, ja sille ovat luonteenomaisia suhteellisen pienet maa-alat työvoiman määrään nähden sekä pienimuotoinen, vähän koneellistunut tuotanto.

2.7.2. Erityinen huolenaihe on se, että maatilojen saamat tulot voivat laskea pahentaen tulojen epätasaista jakautumista maaseutu- ja kaupunkialueiden sekä (erityisesti läntisten ja itäisten) maakuntien välillä ja lisäksi mahdollisesti maaseudun köyhyyttä. Tällainen kehityssuunta on ollut näkyvässä muodossa 1998.

2.8. Edellä mainitut seikat yhdistettynä 1,3 miljardin kansalaisen väestöön sekä laajaan pinta-alaan ovat aiheuttaneet sen, että Kiinan kohtaamat ongelmat luottotappioiden, työttömyyden, lomautettujen työntekijöiden lukumäärän ja lisäksi todennäköisesti tuloero-ongelmien osalta ovat pahimpia maailmassa.

2.9. Erityisesti tämä tulee esille eriarvoisuutena kolmella eri tasolla:

- maaseutu- ja kaupunkiväestön välillä
- kaakkoisalueen ja maan muiden alueiden välillä

- talouden virallisessa ytimessä (kaikkine sen nykyisine ongelmineen) toimivien sekä niiden välillä, jotka yrittävät saada toimeentulon vähäisistä ja ”epävirallisista” taloudellisista toimista.

2.9.1. Vuosina 1978–1998 maaseutuväestön henkeä kohti lasketut tulot nousivat 133,5 juanista (16,5 eurosta) 2 160 junaan (268 euroon), mikä hintojen nousu huomioitaessa merkitsi 350 prosentin tosiasiallista lisäystä sekä yli 8 prosentin keskimääräistä vuotuista kasvuvauhtia. Kaupunkiväestön henkeä kohti lasketut tulot nousivat 343,3 juanista (42,5 eurosta) 5 425 junaan (670,6 euroon), mikä hintojen nousu huomioitaessa merkitsi 200 prosentin tosiasiallista lisäystä sekä yli 6,2 prosentin keskimääräistä vuotuista kasvuvauhtia⁽¹⁾. Maailmanpankin mukaan BKT:n vuotuinen kasvu koko maassa oli 8 prosenttia vuonna 2002⁽²⁾.

2.9.2. Koko maassa maaseudun keskimääräiset tulot vuonna 1999 olivat 2 210 juania (273 euroa), mutta idässä kyseiset tulot olivat 2 971 juania (367,3 euroa), keskiosassa 2 031 juania (251 euroa) ja läntisellä alueella ainoastaan 1 448 juania (179 euroa). Vuonna 1999 maanviljelijöiden tulot kasvoivat idässä sinänsä vaatimattomat 4,3 prosenttia, kun taas keskiosassa maanviljelijöiden tulonlisäys oli vain 2,4 prosenttia ja lännessä 2,7 prosenttia.

2.9.3. Itärannikko näyttää olevan muita alueita paljon paremmassa asemassa käyttääkseen hyväkseen WTO:n tuomat mahdollisuudet. Itäisillä alueilla on osaamiseen, johtamiseen, kuljetukseen ja perusrakenteisiin liittyviä etuja, joille muut alueet eivät vedä vertoja, minkä johdosta itäiset alueet tulevat saamaan suurimman osan uusista suorista ulkomaisista sijoituksista (*foreign direct investment, FDI*).

2.9.4. Voimakkaasti teollistuneella koillisalueella on todennäköisesti edessään valtava haaste sopeutuakseen WTO:n sääntöihin. Tehdasteollisuus ei muodosta Kiinalle suhteellista etua, minkä johdosta se tulee kärsimään jatkuvasti pakkolomautuksista.

2.10. Jäsenyys WTO:ssa panee siirtymäprosessin saavutukset koettelelle ja on vaarassa pahentaa suurimpia ongelmia. Toisaalta se myös avaa uusia mahdollisuuksia avoimuuden kasvua, vastuuvollisuutta sekä hyvää hallintotapaa ajatellen. Kiinan viranomaiset sekä heidän kauppakumppaninsa – EU mukaan lukien – ovat tehneet suuren määrän valmistelutyötä WTO:n taloudellisten vaatimusten edellyttämällä tavalla. Voidaan olla varmoja siitä, että tulevina vuosina Kiinan viranomaiset ottavat kyseiset vaatimukset tarkoin huomioon. Samanvertaista huomiota ei ole kiinnitetty WTO-jäsenyyden aiheuttamien sosiaalisten ja taloudellisten seurausten ratkaisemiseen Kiinassa. Tällä hetkellä kyseisiä seikkoja näytetään tarkasteltavan lähinnä siltä kannalta, minkälainen uhka niistä voi koitua vakaudelle.

(1) Valtioneuvoston tiedotustoimisto, ”Progress in China’s Human Rights for 1998”, People’s Daily, 14. huhtikuuta 1999.

(2) [http://lnweb18.worldbank.org/eap/eap.nsf/Attachments/updateapr03/\\$File/china.pdf](http://lnweb18.worldbank.org/eap/eap.nsf/Attachments/updateapr03/$File/china.pdf)

2.11. Kiinan WTO-jäsenyys, minkä myötä Kiina kuuluu erottamattomasti maailmanlaajuisen sääntöihin perustuvaan järjestelmään, merkitsee samaan aikaan sekä valtavaa sysäystä Kiinan talouden siirtymisprosessille sekä ratkaisevaa askelta integroitumisessa maailmantalouteen. Sillä uudistusten polulla, jota Kiina on kulkenut yli 20 vuoden ajan, jäsenyys on ennemminkin huomattava merkkipaalu kuin uusi kulkusuunta. WTO-jäsenyyden todellinen merkitys liittyy sen institutionaalisiin tekijöihin: sääntöihin, oikeustoimiin ja sääntelyyn perustuviin käytäntöihin. Tämän seurauksena syntyy institutionaalista lähentymistä markkinatalouteen päin, mikä helpottaa yksityisen sektorin kehittymistä. Avautuminen kansainvälisille markkinoille edistää markkinakuria, teknologian saatuutta sekä muita tekijöitä, jotka ovat olleet merkittäviä tavoitteita kansallisissa talousuudistuksissa. Tässä mielessä liittyminen WTO:hon täydentää Kiinan seuraavaa uudistusvaihetta.

2.11.1. Vielä tekemättä olevilla politiikan muutoksilla WTO:n sitoumusten täyttämiseksi tulee olemaan vaikutuksia Kiinan talouden kaikille aloille. Useat asiantuntijat ennustavat dramaattisia seurauksia maatalouteen ja näin ollen maaseutualueille, sillä Kiinan yli 23 vuotta jatkuneissa uudistuksissa maan maataloustuotteita koskevat kauppapolitiikat on jätetty pitkälle huomiotta. Kiinan kauppakumppanit vaativat Kiinaa tekemään merkittäviä muutoksia kyseisiin maataloustuotteiden kauppaa koskeviin politiikkoihin vuoteen 2005 mennessä. Annetut sitoumukset vaikuttavat paljon merkittävämmiltä ja aikataulultaan nopeammilta kuin mihin muut kehitysmaat sitoutuivat Uruguayn kierroksen maataloussopimuksessa.

2.12. Kiinan liittyminen WTO:hon antaa uuden sysäyksen EU:n ja Kiinan välisen kaupan kasvulle. Jäsenyys tarjoaa tehokkaat institutionaaliset ja oikeudelliset takuut kahdenväliselle kaupalle.

2.13. WTO:n sääntöjen mukaan jäsenten tulisi noudattaa syrjimättömyyden periaatetta ja suosituimmuuskohtelua, joka EU:n ja Kiinan välisen kaupan osalta koskee tullialennusta, tuontikiintiöiden poistamista sekä markkinoillepääsyn ehtojen helpottamista.

2.14. Kiinan yhä voimakkaampi avautuminen kansainvälisille markkinoille (WTO-jäsenyys) pakottaa huomattaviin sopeutuksiin teollisuudessa ja lisää entisestään suoria ulkomaisia sijoituksia. Vaikkakin suorat ulkomaiset sijoitukset luovat uusia työpaikkoja, ne synnyttävät myös kilpailupainetta kotimaisiin yrityksiä kohtaan.

2.14.1. Nykyään noin 10 prosenttia suorista ulkomaisista sijoitusvirroista Kiinassa on peräisin EU:sta. Kyseisillä investoinneilla on erityisen suuri merkitys Kiinalle, sillä eurooppalaiset suorat ulkomaiset sijoitukset ovat tunnettuja siitä, että ne ovat pääomavaltaisempia ja että niissä käyttöönotettava tekniikkaa on uudempaa kuin suurella osalla Aasiasta Kiinaan suuntautuviin suorissa ulkomaisissa sijoituksissa. Eurooppalaisten suorien ulkomaisten sijoitusten vaikutusta kehitykseen voidaan näin ollen pitää erittäin merkittävänä. EU:n ja sen jäsenvaltioiden näkökulmasta katsottuna Kiinalla on kuitenkin edelleen vähäinen merkitys eurooppalaisten suorien ulkomaisten sijoitusten vastaanottajaosapuolena. Keskimäärin alle yksi

prosentti EU:n jäsenvaltioiden suorien ulkomaisten sijoitusten virrasta suuntautuu Kiinaan.

2.15. Äskettäisen UNCTADin arvion mukaan ulkomaisten suorien sijoitusten virta Kiinaan saattaa yli kaksinkertaistua yltäen 100 miljardiin dollariin vuodessa vuonna 2006.

2.16. Kiinan jäsenyys WTO:ssa kannustaa maata avaamaan markkinoitaan entisestään ja parantamaan investointiympäristöä. Jäsenyyden ansiosta ulkomaiset investoijat saavat saman kohtelun kuin kotimaiset investoijat.

2.17. WTO:n sääntöjen mukaan Kiina on sitoutunut vähentämään 150:n EU:sta peräisin olevan eri teollisuustuotteen tullitariffeja. Jäsenyys avaa Kiinan maataloustuotteiden markkinat ja sallii EU:n osallistumisen palvelusektorin toimintaan maassa.

2.18. Myös EU ryhtyy toimenpiteisiin tarjotakseen Kiinalle paremman pääsyn markkinoilleen. Lisäksi EU poisti osittain rajoitukset kiinalaisten maataloustuotteiden tuonnilta.

2.18.1. Elintarviketurvallisuuden merkitys huomioon ottaen muistutettakoon, että FAO:n ja WHO:n *codex alimentarius* -komissio on laatinut alalle kansainväliset standardit.

2.18.2. Ensimmäinen merkittävä EU:n ja Kiinan suhteisiin vaikuttanut riitakysymys hieman Kiinan WTO:hon liittymisen jälkeen koski sitä, että EU asetti kiellon tiettyille Kiinasta peräisin oleville eläinperäisille tuotteille. Kaikenlaisten ihmistä eläinravinnoksi tarkoitettujen tuotteiden tuonti Kiinasta on keskeytetty tammikuusta 2002 lähtien, koska niiden havaittiin sisältävän liian korkeita pitoisuuksia kloramfenikolia. Kiina esitti voimakkaan vastalauseensa Alankomaiden päätökselle tuhota Rotterdamiin varastoidut konttilastit, jotka koostuivat kiinalaisista eläinperäisistä tuotteista, ja ryhtyi toimiin sitä vastaan, että EU kielsi tiettyjen tuotteiden tuonnin Kiinasta. Komission jäsenen Pascal Lamyn äskettäisen Pekingin-vierailun yhteydessä Kiina teki päätöksen alankomaalaisten tuotteiden tuontikiellon asteittaisesta lopettamisesta. Kiina aikoo myös lähettää teknisen työryhmän vierailulle Eurooppaan, mutta sars-epidemian takia tätä hanketta ei ole toistaiseksi voitu toteuttaa.

2.18.3. Polkumyynnitapaukset kiinalaisia tuotteita vastaan ovat lisäksi vähentyneet merkittävästi.

2.19. Kiinan sitoutuminen WTO:ta koskevien sitoumustensa täyttämiseen (tullitariffien laskeminen, tavaroiden tuontia koskevien hallinto- ja hyväksymismenettelyiden poistaminen, monien rahoitus- ja ammatillisten palveluiden vapauttaminen sekä investointijärjestelmän vapauttaminen) on saanut laajaa huomiota, ja komissio on tervehtinyt sitä merkittävänä neuvottelusaavutuksena. Keskustelua EU:n sitoumuksista on käyty vähemmän (kuten tiettyjen laadullisten rajoitusten vaiheittaisesta poistamisesta kiinalaisilta tekstiileiltä ja vaatteilta).

2.20. Kiinan WTO-jäsenyyden lisäksi euron käyttöönotto on toinen EU:n ja Kiinan väliselle kaupalle kasvusysäyksen antanut tekijä. Tähänastinen euron vaihtokurssin hyvä kehitys on luonut painetta Yhdysvaltain dollariin ja on vähentänyt Kiinan riippuvuutta dollarista ulkomaankaupan järjestelyissä. Koska eurosta on nyt tullut Euroopan unionin valuuttajärjestelmän yhtenäistävä tekijä, unionin eri maiden valuuttojen kurssi-muutoksista aiheutuvat riskit Kiinan ja EU:n välisessä kaupankäynnissä vähenevät.

2.21. Euroopan unionin valuuttajärjestelmän yhdentymisen ansiosta kiinalaiset viejät voivat suunnata liiketoimintansa yhteen yhdentyneeseen euroalueeseen useiden yksittäisten valtioiden sijasta säästäten näin transaktiokustannuksissa.

2.22. Komitea on vakuuttunut siitä, että vakaus ja kansainvälisten sääntöjen noudattaminen Kiinassa ovat suoraan kytköksissä toisiinsa. Komitea on tyytyväinen siihen, että Kiina ratifioi taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (vaikkakin se pahoittelee, että Kiinan hallitus on asettanut varauksia sopimuksen ammattiliittojen oikeuksien suojelua koskevan 8 artiklan 1(a) kohtaan).

2.23. Kansalaisyhteiskunnan kehittämisessä on tapahtunut edistymistä Kiinassa. Hallituksen on kuitenkin poistettava useita tarpeettomia rajoituksia saattaakseen Kiinan kansalaisyhteiskunnan vertailukelpoiseksi kansainvälisen yhteisön kanssa.

2.24. Hongkongissa ja Macaossa saadut kokemukset ”yhdestä valtiosta ja kahdesta järjestelmästä” eivät tähän mennessä ole olleet täysin tyydyttäviä. Eräät demokratiaan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen liittyvät kehityskulut antavat aiheita huoleen.

2.25. Komitea katsoo, että sillä on erityinen panos annettavanaan EU:n ja Kiinan välisten suhteiden kehittämisessä ja että Kiinan talous- ja sosiaalineuvosto on osoittautunut asiasta kiinnostuneeksi yhteistyökumppaniksi. Komitea on korostanut mm. työnantajien, työntekijöiden ja viljelijöiden vapaiden, itsenäisten ja edustuksellisten eturyhmien merkittävää panosta taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen Kiinassa ja tulee jatkossakin tuomaan tämän esille.

3. Erityishuomioita

3.1. Keskustelussa Kiinan WTO-jäsenyydestä sekä sen entistä tiiviimmästä integroitumisesta maailmantalouteen pääpaino on koskenut Kiinan talous- ja rahoitussäännösten sekä talous- ja rahoitusalan toiminnan saattamista sopusointuun WTO:n säännösten kanssa. Vaikka edellä mainitut seikat ovatkin keskeisiä, komitea katsoo, että kyseisiä toimenpiteitä tulisi täydentää muilla merkityksellisillä kansainvälisillä normeilla tuoteturvallisuudesta, kestävästä kehityksestä sekä perustavista työntekijöiden oikeuksista.

3.2. Komitea pitää tervetulleina Euroopan unionin WTO:hon liittyviä yhteistyöhankkeita Kiinan kanssa sekä Kiinan edistymisen valvontaa WTO:ta koskevien sitoumustensa täyttämässä.

3.3. Vierailullaan Kiinaan heinäkuussa 2002 komitea oli vaikuttanut kiinalaisten neuvottelukumppaniensa luottamuksesta maansa kykyyn sopeutua WTO:n sääntöihin vuoteen 2005 mennessä. He painottivat pitkää ja perusteellista valmistautumistaan sekä keskeisille virkamiehille annettua koulutusta keskushallinnossa sekä alue- ja paikallistasolla. Komitea panee kuitenkin merkille, että hyvin asioista perillä olevat tarkkailijat ovat korostaneet, että suurimmat esteet ovat Kiinan alue- ja paikallistasolla ja että WTO:n sääntöjen toimeenpanosta vastuussa oleva kauppaministeri ei pysty antamaan määräyksiä muille ministereille tai maakuntien viranomaisille. Tästä syystä ETSK on puhunut erityismenettelyn puolesta WTO:n sääntöjen täytäntöönpanemiseksi Kiinassa.

3.4. Korruptio on yksi vakavimmista ongelmista Kiinan taloudelliselle kehitykselle. Äskettäinen arvio hallinnon ja valtionyritysten virkamiesten kavaltamien varojen määrästä vuonna 2001 nousee 48 miljardiin Yhdysvaltain dollariin. Kyseessä oleva summa on hieman korkeampi kuin Kiinassa samana vuonna rekisteröityjen suorien ulkomaisten sijoitusten kokonaismäärä. Järjestäytyneen rikollisuuden ja valtion johtavien virkamiesten osallistumisen laajamittaiseen korruptioon on myönnetty olevan mittasuhteiltaan merkittävää.

3.4.1. Eräät vakavat ongelmat Kiinan pankki- ja kirjanpitojärjestelmässä kytkeytyvät tiiviisti kyseiseen ilmiöön.

3.4.2. Sääntöjenvastaiset menettelytavat, korruptio ja vallan väärinkäyttö ovat yleisimmät hallintoon kohdistettujen valitusten aiheista. Eräs tärkeä keino edellä mainittujen pahimpien hallinnon puutteiden korjaamiseksi olisi ottaa käyttöön tarkastus-, arviointi- ja valvontamekanismeja, joiden avulla yritysten omistajat, johtajat ja virkamiehet saataisiin tilivelvollisiksi. Järjestäytyneellä kansalaisyhteiskunnalla on tärkeimpänä demokratiaa edistävänä tekijänä oltava näkyvä rooli kyseisissä mekanismeissa. Tiedotusvapaudella ja vapaalla lehdistöllä on suuri merkitys tässä yhteydessä.

3.4.3. Tarkasteltaessa Kiinan teollisuutta voidaan todeta, että suurin teollisuuden suoritusta heikentävä ongelma on yritystoiminnan yleinen tehottomuus. Lisäksi epäsopea tekniikka ja puutteellinen innovaatiokyky ovat merkittäviä heikkouksia suuressa osassa Kiinan teollisuutta.

3.4.4. Julkisen vallan alituinen puuttuminen yritysten johtamiseen, heikko rahoituskuri, maasta poistumista koskevat rajoitukset sekä muut resurssien siirtämistä koskevat säännöt ovat tärkeimpiä esteitä teollisen yritystoiminnan kehittämiselle.

3.4.5. Suurelle osalle kotimaisia yrityksiä tekniset standardit ovat kansainvälisiä standardeja alemmat. Lisäksi näyttää siltä, että ulkomaisten yritysten teknologian siirtämistä kiinalaisiin yrityksiin on tapahtunut vain rajoitetusti sekä määrällisesti että tyyppistöltään.

3.4.6. Keskipitkällä aikavälillä Kiinan rahoitussektorin on omaksuttava kansainväliset parhaat käytänteet, sillä kehittyneiden rahoituspalveluiden saatavuus on avainasemassa pyrittäessä menestykselliseen WTO-jäsenyyteen sekä pitkän aikavälin kasvuun seuraavista syistä johtuen:

- Yrityssektorin kansainvälinen kilpailukyky riippuu nykyaikaisten rahoituspalveluiden saatavuudesta.
- Pääoman houkuttelemisen kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta kohtuulliseen hintaan on riippuvainen moderneista rahoitusinstituutioista.
- Markkinataloudessa makrotaloudellinen vakaus perustuu hyvin toimiviin rahoitusmarkkinoihin.

3.4.7. Kyseisten perusasian kuntoonsaattaminen nopeuttaa Kiinan rahoitusjärjestelmän nykyaikaistamista, ja siten se luo perusedellytykset valuutan vapaalle vaihdettavuudelle.

3.5. Vaikka köyhyyden vastaiset toimenpiteet ovat useiden vuosien ajan olleet etusijalla Kiinan hallitukselle, köyhyyttä kuvaavat tunnusluvut ovat edelleen hälyttäviä. Maailmanpankki arvioi, että saavutetuista parannuksista huolimatta 130 miljoonaa ihmistä elää edelleen köyhyysrajan alapuolella. Valtionyriyten toteuttamat joukkoirtisanomiset jatkuvat maan teollistuneilla alueilla eikä sosiaalisia turvaverkkoja näissä tapauksissa ole, ja vakavat ongelmat Kiinan maaseudulla tulevat pitämään köyhyyden polttavimpien asioiden joukossa. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä Kiinan WTO-jäsenyyden seuraukset tulevat todennäköisesti vain pahentamaan jo nyt hyvin vaikeaa tilannetta.

3.5.1. Tässä yhteydessä on tähdennettävä köyhyyden naisvaltaistumista. Ylimääräisen (miespuolisen) työvoiman muuttaessa laajamittaisesti maaseudulta naiset jäävät maaseudulle jatkamaan suurta osaa maanviljelystehtävistä. Suureksi osaksi he elävät köyhyyden uhan alla. Naispuolisilta maanviljelijöiltä riistetään usein oikeus omistaa viljelysmaansa. Viime vuosina monet teollisuuden ja julkishallinnon työnantajat ovat määränneet, että ainoastaan miespuoliset hakijat otetaan huomioon vapaina olevia paikkoja varten.

3.6. Tällä hetkellä työttömyys Kiinassa on todennäköisesti lähempänä 15–20 prosenttia maan 730 miljoonan työntekijän työvoimasta kuin virallista neljää prosenttia. Lähes puolet 100 miljoonan työntekijän vahvuisesta työvoimasta valtionyrityksissä on sanottu irti viime vuosien aikana, eikä loppua tälle ole vielä näkyvissä. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä Kiinan liittyminen WTO:hon synnyttää kielteisiä seurauksia ja saattaa jopa uhata välittömästi sen 400-miljoonaisen maatalouden työvoiman (johon kuuluu jo noin 150 miljoonaa ylimääräistä työntekijää) toimeentuloa. Suuri osa heistä, mahdollisesti noin 100 miljoonaa ihmistä, etsii parhaillaan työtä kotialueensa ulkopuolelta.

3.7. Maataloudesta siirtyvien työntekijöiden työllistymistä silmällä pitäen paikallishallintoa kannustettiin edistämään maataloussektoriin kuulumattomien maaseutuyritysten kasvua. Maataloussektoriin kuulumattomat maaseutuyritykset (*rural non-agriculture enterprises*, REs) ovat maaseudun pieniä ja keskisuuria yrityksiä, jotka erikoistuvat työvoimavaltaisiin tuotteisiin ja jotka ulkomaanrahoitteisten yritysten ohella tuottavat suurimman osan Kiinan viennistä.

3.8. Maataloussektoriin kuulumattomat maaseutuyritykset ovat olleet merkittävän kanava maataloudesta peräisin olevien työntekijöiden työllistämiseksi ja tärkeä Kiinan kasvua edistävä moottori, kuten on ollut asian laita aikaisemminkin muissa nopeasti kehittyneissä valtioissa. Maataloussektoriin kuulumattomat maaseutuyritykset kärsivät nykyään rahoitusongelmista ja toiminnan tehostomuudesta, jotka ovat lähes yhtä vakavia kuin valtioryitysten sektorilla.

3.9. Komissio on perustellusti todennut, että sosiaalisen turvaverkon luominen on olennainen tehtävä Kiinan valtiovalle. Valtaosa väestöstä ei tällä hetkellä kuulu sosiaaliturvasäädösten piiriin. Monet, jotka aikaisemmin valtionyritysten työntekijöinä olivat vakuutettuja, huomasivat, että heidän rahansa olivat kadonneet "uudelleenjärjestelyjen" myötä. Eräs keskeinen ongelma sosiaaliturvajärjestelmien ylläpitämiseksi tai luomiseksi liittyy luotettavien valvontamekanismien puuttumiseen. Tämä on johtanut sääntöjenvastaisiin käytäntöihin ja varojen väärinkäyttöön, jotka ovat usein olleet yksi suurimmista syistä viimeaikaisiin yhteiskunnallisiin levottomuuksiin. Sosiaaliturva on tyypillinen esimerkki alasta, jossa työntekijöiden ja työnantajien etuja ajavien asianmukaisten ja itsenäisten organisaatioiden puuttuminen on ilmeistä.

3.10. Kasvava yhteiskunnallinen tyytymättömyys ja levottomuus ovat todellisia uhkia vakaudelle. Ne ovat laajalle levinneitä kaupungeissa ja maaseudulla kenties vielä enemmän. Edellä mainittujen syiden ohella niitä synnyttävät kasvavat tuloerot sekä laajat ympäristövahingot. Protestiliikehännän määrä, laajuus ja taistelunhaluisuus ovat lisääntyneet jyrkästi niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Useimmiten ne on tukahdutettu poliisivoimien avulla. Sovittelujärjestelmälle näyttää olevan olemassa erittäin suuri tarve.

3.11. Edellä kuvattua taustaa vasten tarkastellen suuri huolenaihe on se, että perustavia ammattiliittojen oikeuksia (yhdistymisvapaus ja oikeus kollektiivisiin työehtosopimusneuvotteluihin) rikotaan edelleen. Vuonna 2001 tehty muutos ammattiliittoja koskevaan lakiin ei ole Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimusten 87 ja 98 eikä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukainen. *All China Federation of Trade Unions* -ammattiliiton monopoliasemaa ei ole vain entisestään vahvistettu, vaan sen asemaa kommunistisen puolueen välikappaleena on lisäksi vahvistettu.

3.11.1. Hallituksen tulisi pyrkiä sovintoon kymmenien tuhansien protestoivien työntekijöiden kanssa kolmikantaneuvotteluiden avulla tukahduttamisen tai (satunnaisissa tapauksissa) työntekijöiden lahjomisen sijasta. Riippumattomien ammattiliittojen perustajia tai väkivallattomien työntekijöiden toimia ei tulisi kohdella epäoikeudenmukaisesti. Ammattiliittojen perustajien mielivaltainen pidättäminen tulisi lopettaa ILO:n yleissopimusten 87 ja 98 (joiden osalta Kiinan odotetaan ILO:n jäsenenä noudattavan niitä ja panevan ne täytäntöön, vaikka se ei olekaan vielä ratifioinut niitä) nojalla. Lisäksi Kansainvälisen työjärjestön hallintoelimen yhdistymisvapautta käsittelevän komitean antamia suosituksia viimeaikaisiin valituksiin tulisi noudattaa.

3.12. Vuonna 1978 aloitettu Kiinan taloudellinen ja poliittinen uudelleenjärjestely muodostaa perustavan poliittisen, taloudellisen ja oikeudellisen ympäristön kansalaisyhteiskunnan synnylle. Samalla kansalaisyhteiskunnan syntyminen tulee aikaa myöden merkittävästi vaikuttamaan sosiaalipolitiikkaan ja taloudelliseen toimintaan, muuttamaan hallintoa huomattavassa määrin sekä edistämään tehokkaasti hyvää hallintotapaa.

3.13. Hallitus ja kommunistinen puolue ovat ulottaneet hajauttamisprosessin koskemaan tiettyjä kansalaisjärjestöjä, jotta nämä huolehtisivat palvelujen tarjontaan (kuten terveydenhoitopalveluiden) ja resurssien saamiseen liittyvistä tehtävistä, jotka ovat joko äskettäin perustettuja tai joista valtio vastasi aikaisemmin. Kansalaisjärjestöille tulisi kuitenkin sallia myös muita keskeisiä etujen puolustamista, julkisen politiikan eri lohkojen valvontaa, yhteisöjen perustamista ja intressien edustamista koskevia tehtäviä. Kasvavien yhteiskunnallisten ja taloudellisten jännitteiden laukaisemiseksi on kiireellisesti aloitettava kansalaiskeskusteluun ja kansalaisten kuulemiseen tähtäävä toiminta. Intressien edustaminen voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti ainoastaan yhdistymisvapauden pohjalta. Tässä toiminnassa kansalaisjärjestöillä voi olla merkittävä asema. Komiteaan teki vaikutuksen monien kansalaisjärjestöjen suorasukaisuus niiden omaksuessa aktiivisen toimintatavan hallituksen ohjailemia "näennäisiä kansalaisjärjestöjä" kohtaan ETSK:n vierailun aikana järjestetyissä neuvotteluissa heinäkuussa 2002.

3.14. Kiinan ja EU:n kansalaisjärjestöjen välillä on ilmeisiä eroja. EU:n kansalaisjärjestöihin verrattuna Kiinan kansalaisjärjestöillä on seuraavanlaisia erityispiirteitä:

- Kiinan kansalaisyhteiskunta on yleisesti ottaen tiukasti hallituksen valvonnassa, ja sitä leimaa selkeä kaksijakaisuus viranomaisiin ja kansalaisiin. Kiinan kansalaisyhteiskunnan erityispiirre on se, että keskeiset järjestöt ovat hallituksen ohjauksessa.
- Kiinan kansalaisjärjestöt saivat alkunsa siirtymäkaudella. Tyypilliset piirteet, kuten riippumattomuus, toiminnan vapaaehtoisuus, läheinen yhteydenpito väestöön ja hallituksen puuttumattomuus toimintaan, eivät Kiinassa ole

kovin ilmeisiä. Kansalaisjärjestöt ovat edelleen kehityksensä alkuvaiheessa, ja ne ponnistelevat yhä määrittäköseen rakenteensa ja tehtävänsä.

- Kuvaan kuuluu myös se seikka, että Kiinan kansalaisjärjestöt eivät ole asemaltaan vakiintuneet. Vaikka Kiinan kansalaisasiain ministeriö tarkisti ja saattoi voimaan kansalaisjärjestöjen hallintoa koskevat uudet säännöt vuonna 1998, vakiintumisprosessi on vasta äskettäin alkanut ja on parhaillaan meneillään. Monet kansalaisjärjestöjen toiminnan rajoitukset – poliittinen sensuuri mukaan luettuna – ovat edelleen olemassa.

3.15. Itsenäisten kansalaisjärjestöjen määrä on kuitenkin kasvamassa.

3.16. Kansalaisjärjestöjen kehittyminen Kiinassa on tällä hetkellä melko epätasaista. Yhteiskunnallista, poliittista ja taloudellista vaikutusvaltaa ja asemaa – jotka riippuvat usein hallituksen myöntämän tuen määrästä ja sen valvonnan laajuudesta – koskevat erot eri kansalaisjärjestöjen välillä ovat suuria.

3.17. ETSK korostaa, että ulkomaisten kansalaisjärjestöjen kohtaamat vakavat ongelmat niiden ponnistellessa toimintansa aloittamiseksi Kiinassa ovat käytännöllisesti katsoen pysyneet muuttumattomina.

3.18. EU:n ja Kiinan väliset seikkaperäiset keskustelut kansalaisjärjestöjen merkittävästä roolista siirtymäkaudella saattavat myötävaikuttaa siihen, että itsenäisten kansalaisjärjestöjen toiminta-alaa laajennetaan. Tämä saattaa myös luoda paremmat olosuhteet työntekijöiden ja työnantajien vapaiden ja itsenäisten järjestöjen kehittämiseen.

3.19. Euroopan komission Kiinaa koskevat kehitysyhteistyöohjelmat kohdistuvat useisiin tämän hetken kiireellisimpiin ongelmiin Kiinassa. Niiden avulla esimerkiksi edistetään ja tuetaan tärkeimpien kansainvälisten sopimusten ratifioimista. Neuvotteluissaan Kiinan viranomaisten kanssa komissio ei ole vielä tässä vaiheessa selkeästi ottanut puheeksi yhteiskunnallista epävakautta sekä sen ominaispiirteitä ja sitä koskevia tulevaisuudennäkymiä. Kyse on merkittävästä aihepiiristä. Komissio tekee yhteistyötä Kiinassa suuressa määrin välillisesti hallitukseen liittyvien elinten kanssa itsenäisten kansalaisjärjestöjen alati kasvavan joukon sijasta. Viime aikoina se on käynnistänyt pienimuotoista toimintaa myös itsenäisten kansalaisjärjestöjen kanssa.

3.20. Vuoden 1997 lausunnossaan komitea toi Hongkongin esille erityisen kiinnostavana alueena heinäkuussa 1997 tapahtuneen alueen luovutuksen jälkeen etenkin järjestäytymistä ja kollektiivisia työehtosopimusneuvotteluita koskeviin perusoikeuksiin liittyvän kehityksen vuoksi.

3.20.1. Nyt, viisi vuotta myöhemmin, komitea katsoo, että Hongkongin hallitus ei osoita vakuuttavasti sitoutumistaan pitää voimassa kansainvälisesti hyväksytyt ihmisoikeusnormit ja kunnioittaa oikeusvaltioperiaatetta. Tietyt poliittiset ja kansalaisoikeudet sekä taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet, jotka olivat vuotta 1997 edeltäneellä ajanjaksolla melko suppeat, ovat selkeästi uhattuina (kokoontumisvapaus, sananvapaus, lehdistön vapaus sekä perustavat ammattiyhdistysoikeudet). Erityistä huolta aiheuttavat hallituksen äskettäiset ehdotukset panna täytäntöön perustuslain 23 artikla, jossa käsitellään muun muassa kansankiihotusta ja kumouksellista toimintaa.

3.20.2. Hongkongin etuna on sen aktiivinen järjestäytyneet kansalaisyhteiskunta, jolla on korvaamaton rooli ihmisoikeuksien puolustamisessa. Se tarjoaa myös merkittäväällä tavalla virikkeitä ja tukea Kiinassa heräämässä olevalle kansalaisyhteiskunnalle.

3.20.3. Hongkongilaisten (sekä taiwanilaisten ja korealaisen) yritysten tytäryhtiöt ja niiden alihankkijat ovat Kiinassa ulkomaisista investoijista pahimmassa maineessa työmarkkinasuhteiden saralla. Paikalliset ammattiliitot ja kansalaisjärjestöt ovat kampanjoineet tilanteen parantamiseksi. Hallituksen ja yritysmaailman tulisi antaa huomiota kyseisille mielipiteenilmauksille.

3.20.4. Useiden vuosikymmenten ajan uhkapeliin liittyvä matkailu on ollut Macaon – joka luovutettiin Kiinalle vuonna 1999 – talouden tärkein tukipylväs. Macaon hallitus on määritellyt erityishallintoalueen taloudellisen kehityksen suunnan seuraavalla vuosikymmenellä seuraavasti: uhkapeliin liittyvä matkailu tulee olemaan talouden tärkein voimanlähde, ja palvelusektori tulee olemaan keskeisin muiden alojen koordinoitua kehittämistä tukeva ala. Tavoitteena on tehdä Macaosta uhkapeliin liittyvän matkailun sekä kansainvälisten konferenssien ja näyttelyiden kansainvälinen keskus. Useat Macaon sektorit ja toimialat voivat hyötyä edellä mainitusta strategiasta, kuten myös oletetusta matkailun voimakkaasta kehittämisestä kaikkialla maailmassa. Huolestumista on herättänyt talouden liiallinen tukeutuminen liian harvoihin toimialoihin. Pyrkimyksiä liiallisen riippuvaisuuden vähentämiseksi ja talouden monipuolistamiseksi tulisi tukea.

3.20.5. Työmarkkinasuhteet, kolmikantaneuvottelut sekä yhteiskunnallis-taloudellisten etujen edustaminen ovat Macaossa selkeästi Hongkongin vaatimatonta tasoa heikommat. Näin on tilanne myös Macaon kansalaisyhteiskunnan osalta. Tällä hetkellä ilmapiiri ei näytä olevan otollinen merkittäville parannuksille.

3.21. Heinäkuussa tekemällään vierailulla Euroopan talous- ja sosiaalikomitea sekä Kiinan talous- ja sosiaalineuvosto päättivät ryhtyä yhteisen kiinnostuksen kohteina olevia taloudellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä sekä ihmisoikeuksia ja oikeussäännöksiä koskevaan konsultointiin, vuoropuheluun ja näiden kysymysten tutkimukseen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi.

4. Loppusuositukset

4.1. Erästä keskeistä kysymystä on tuskin vielä tuotu esille EU:n ja Kiinan välisessä vuoropuhelussa: Onko menestyksellinen siirtyminen markkinatalouteen mahdollinen ilman syväkävää poliittista uudistusta? Vakautta koskeva ydinkysymys (sekä Kiinalle että sen kauppa- ja investointikumppaneille) näyttää olevan lujasti kytköksissä kyseisten kahden seikan välillä vallitsevaan jännitteeseen. Tämän johdosta kysymys vaatii erityistä huomiota EU:n ja Kiinan – samoin kuin ETSK:n ja Kiinan talous- ja sosiaalineuvoston – välisessä tulevassa yhteydenpidossa.

4.1.1. Komitea uskoo, että menestyäkseen Kiinan on ratkaisevan tärkeää kehittää entistä pidemmälle menevää poliittista moniarvoisuutta, oikeusvaltioperiaatteiden noudattamista ja yksityistämistä. Tämä saattaisi lopettaa valtion lähes jatkuvan puuttumisen talouselämään eli mukauttaa sen roolia lähemmäksi sosiaalisessa markkinataloudessa toimintapuitteita luovan valtion roolia (*"minimal state"*).

4.2. WTO:n sääntöjen täytäntöönpanon valvonta Kiinassa ei tule olemaan helppo tehtävä etenkin alueellisella ja paikallisella tasolla, joilla merkittävimmät ongelmat voivat syntyä. Näin ollen komitea kannattaa voimakkaasti EU:n tuen jatkamista Kiinan pyrkimyksille kouluttaa lainlaatioita ja oikeuslaitoksen jäseniä, jotka osallistuvat WTO:n sääntöjen täytäntöönpanoon asiaankuuluvilla keskeisillä tasoilla Kiinassa. Komissio voisi ehdottaa Kiinan viranomaisille julkisen valvontaelimen perustamista.

4.2.1. Komitea suosittaa, että komissio työskentelee läheisessä yhteistyössä EU:n Kiinan-kauppakamarin kanssa, joka asemapaikastaan käsin voi antaa ensi käden tietoja WTO:n sääntöjen toimeenpanosta tukeutumalla 200 jäsenensä kokemuksiin.

4.2.2. Komitea ottaa lisäksi yhteyttä EU:n ja Kiinan yritysten välisen vuoropuhelun (*EU-China Business Dialogue*) eurooppalaiseen osapuoliin niiden huomion kiinnittämiseksi kyseiseen ongelmaan sekä ehdottaakseen asian ottamista kyseisten tahojen kiinalaisten neuvottelukumppaniensa kanssa käymiensä kokousten esityslistalle.

4.3. Siirtymävaiheeseen liittyvien kielteisten asianhaarojen ratkaisemiseksi – ja Kiinan WTO-jäsenyyden seurauksena aiheutuvasta joidenkin seikkojen todennäköisestä pahentumisesta johtuen – järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan reaalin ja täysipainoinen osallistuminen vaikuttaa erittäin toivottavalta. Euroopan komissio on tietoinen siitä, että kansalaisjärjestöjen rooli saattaa olla tässä keskeinen. Valitettavasti toistaiseksi on kiinnitetty vähäistä huomiota vapaiden ja riippumattomien taloudellisten ja yhteiskunnallisten eturyhmien rooliin.

4.4. Ottaen huomioon kansalaisjärjestöjen yhä keskeisemmän roolin Kiinan kehittämisessä ja kansainvälisen yhteistyön edistämässä ETSK ehdottaa seuraavien toimien toteuttamista läheisessä yhteistyössä Kiinan talous- ja sosiaalineuvoston kanssa:

- avoimuuden ja säädösten yksiselitteisyyden parantaminen määrittelemällä selkeästi ulkomaisten kansalaisjärjestöjen rekisteröintiä koskevat toimenpiteet ja kyseisiä järjestöjä koskevat vaatimukset sekä ilmaisemalla täsmällisesti kyseisiä organisaatioita koskevasta hallinnosta ja tuesta vastaavat ministeriöt
- kansalaisjärjestöjen itsenäisen oikeudellisen aseman saavuttamista, työntekijöiden palkkaamista ja ulkomaanvaltuutan hankintaa koskevien epäselvyyksien poistaminen nykyisistä säädöksistä.

4.5. Kansainvälisen työjärjestön merkittävänä jäsenenä Kiinan tulisi ratifioida ILO:n kaikki kahdeksan perustavia ihmisoikeuksia koskevaa yleissopimusta sekä panna ne täytäntöön lainsäädännössä ja soveltaa niitä käytännössä. ILO:n jäsenvaltiona Kiinan odotetaan jo tässä vaiheessa täyttävän yleissopimukset 87 ja 98 työntekijöiden ja työnantajien perusluonteisista oikeuksista riippumatta siitä, onko se ratifioinut kyseiset sopimukset. Kiinan tulisi myös peruuttaa taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 8 artiklan 1 kappaletta a kohtaa koskeva varaus.

4.6. Euroopan komission tulisi ihmisoikeuksia käsittelevässä vuoropuhelussaan Kiinan kanssa kiinnittää yhä enemmän huomiota Kiinan yhtämittaisiin järjestäytymisvapauden ja kollektiivisia työehtosopimusneuvotteluita koskevan oikeuden rikkomisiin. Komission tulisi johdonmukaisesti ottaa esille pidätettyjen ja vangittujen ammattiyhdistysaktivistien kohtalo ja korostaa vapaiden, itsenäisten ja demokraattisten taloudellisten ja yhteiskunnallisten eturyhmien ja kansalaisjärjestöjen osallistumisen sekä tiedotusvapauden ja vapaan lehdistön merkitystä siirtymisessä markkinatalouteen.

4.7. EU:n tulisi tukea ja lisätä vuoropuhelua Kiinan ja EU:n järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan sekä taloudellisten ja yhteiskunnallisten eturyhmien kanssa esimerkiksi sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta (köyhyyden vähentäminen, sukupuolten välinen tasa-arvo, osallistumisen lisääminen, ympäristönsuojelu jne.). Vuoropuhelussa tulisi käsitellä ihmisoikeuksiin, hyvään hallintotapaan ja vähemmistöjä koskevaan politiikkaan liittyviä aiheita.

4.7.1. Pekingin olympiakisat vuonna 2008 sekä Shanghain maailmannäyttely vuonna 2010 voivat olla merkittävä mahdollisuus yhteistyön syventämiseksi kaikilla aloilla, mikäli Kiina lopettaa ihmisoikeuksien loukkaamisen ja edistyy huomattavasti poliittisen järjestelmänsä demokratisoimisessa.

4.8. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea tulee tarkoin seuraamaan poliittisten ja kansalaisoikeuksien sekä taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien kehittymistä Hongkongiin ja Macaoon syntyneissä, ilmauksen ”yksi maa, kaksi järjestelmää” kuvaavissa olosuhteissa.

4.8.1. Euroopan komission tulisi kiinnittää Hongkongin viranomaisten ja yritysmailman huomiota mahdollisuuteen käyttää säännöstöä ”OECD:n suuntaviivoja monikansallisille yrityksille” viitekehyksenä Hongkongissa sijaitsevien yritysten ja niiden kiinalaisten alihankkijoiden toiminnalle. Komission tulisi tiiviissä yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden kanssa kannustaa EU:ssa toimivia yrityksiä, joilla on merkittäviä investointeihin ja kauppaan liittyviä yhteyksiä Kiinaan, noudattamaan OECD:n suuntaviivoja sekä kannustamaan tähän myös niiden kiinalaisia liikekumppaneita. Tässä yhteydessä sen tulisi kiinnittää erityistä huomiota Kiinan vientiteollisuuden vapaa-alueiden (*export processing zones, EPZ*) elin- ja työoloihin.

4.9. Hongkongissa ja Macaossa vierailut ETSK:n valtuuskunta päätyi siihen johtopäätökseen, että EU:n ja Hongkongin sekä EU:n ja Macaon väliset suhteet ovat pysyneet erinomaisina kyseisten alueiden luovutuksen jälkeen, mutta että nyt on ehkä aika järjestää EU:n ja mainittujen kahden erityishallintoalueen väliset suhteet aikaisempaa järjestelmällisempiin puitteisiin. Näissä puitteissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota Macaon taloudellisen kehityksen monipuolistamiseen sekä sen demokratian ja kansalaisoikeuksien sekä perustavien taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien kehittämiseen sekä lainsäädännössä että käytännön elämässä.

4.10. ETSK katsoo, että kehitysyhteistyössä tulisi kiinnittää huomiota seuraaviin toimiin:

- 1) elinolosuhteiden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kehittäminen, elämälle luontaisten perustekijöiden säilyttäminen tai uudistaminen, joista esimerkkejä ovat köyhyyden vähentäminen, ympäristön ja elintarviketurvallisuuden parantaminen sekä naisten osallistumismahdollisuuksien takaaminen
- 2) työllisyys ja sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset, kuten sosiaaliturvajärjestelmien perustaminen tai kehittäminen kaupunki- ja maaseutualueilla, pienimuotoisen yrittäjyyden edistäminen, maaseudun rahoitusjärjestelmän uudelleenjärjestely (luotto-osuuskunnat, etenkin yrittäjille ja naisille tarkoitetut)
- 3) erityisesti pienen ja keskisuuren kokoluokan yritystoimintaa koskevan koulutuksen tukeminen sekä itsenäisten yrittäjäjärjestöjen perustamisen tukeminen kyseisille sektoreille.

4.11. ETSK katsoo, että EU:n tulisi edelleen kannustaa taitotiedon, teknologian tai menettelytapoihin liittyvien kokemusten siirtämistä yhteisyritysten sekä joko yritysten, kuntien tai alueiden tai hallintoelinten välisten muunlaisten kumppanuusmuotojen välityksellä. Tällaiset sopimukset vahvistavat EU:n ja Kiinan välisiä yhteyksiä ja saattavat myös antaa lisäsysäyksen uudistusprosessille. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten välisiin kytköksiin suunnattujen ”Asia-Invest”- ja ”Local Authorities” -ohjelmien menestys Kiinassa osoittaa alalla olevat todelliset mahdollisuudet.

4.11.1. Komitea uskoo, että jotta kaupan ja investointien vapauttamisesta voitaisiin täysimääräisesti hyötyä, Kiinan taloudessa vaadittaisiin laajaa yritysten uudelleenjärjestelyä, niiden hallinnon ja johtamisen kehittämistä sekä resurssien uudelleenjakoa. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää pieniin ja keskiuuriin yrityksiin (jotka valmistavat työvoimavaltaisia tuotteita), joiden on integroiduttava kansainvälisiin tuotantoketjuihin menestyäkseen maailmanmarkkinoilla.

4.12. Euroopan komission tulisi Kiinaa koskevissa ohjelmissaan huomioida entistä selkeämmin hallintoon, kansalaisyhteiskuntaan, ihmisoikeuksiin ja kestäväan kehitykseen liittyvät seikat, joita se pitää tärkeinä. Säännöllisen ja järjestelmällisen tarkistamisen ansiosta EU-ohjelmia voidaan ajanmukaistaa ja tehostaa mainittujen pääperiaatteiden mukaisesti.

4.12.1. Kaikkia Kiinan köyhyyden vähentämiseen tähtäviä ohjelmia varten on laadittava erityinen naiskysymyksiin keskittyvä asialista ja strategia.

4.13. ETSK ja Kiinan talous- ja sosiaalineuvosto ovat päättäneet sitoutua yhteisen kiinnostuksen kohteina olevia taloudellisia ja sosiaalisia kysymyksiä sekä ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatteita koskevaan konsultointiin, vuoropuheluun ja näiden kysymysten tutkimukseen. Niiden aikomuksena on edetä asiassa järjestelmällisesti ja institutionaaliselta pohjalta. Kyseisten kontaktien yhteydessä tulisi lisäksi käsitellä relevantteja Hongkongissa ja Macaossa esiin tulevia kysymyksiä.

4.14. Euroopan talous- ja sosiaalineuvoston tulevia vierailuja Kiinaan ei tulisi hyödyntää ainoastaan yhteyksien lujittamiseksi Kiinan talous- ja sosiaalineuvostoon, vaan myös yhteyksien uudistamiseksi ja laajentamiseksi Kiinan kansalaisjärjestöistä koostuvaan yhteisöön (etenkin sen vapaisiin ja itsenäisiin kansalaisjärjestöihin). Kyseeseen tulisivat mm. terveydenhoito- ja ympäristönsuojelualalla toimivat kansalaisjärjestöt heinäkuussa 2002 tehdyn vierailun mallin mukaisesti.

Bryssel 16. heinäkuuta 2003.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Roger BRIESCH